

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 6. De ratione iudicandi de peccatis ex parte dominii voluntatis in
cæteras facultates hominis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

De consensu imperato.

SECTIO VLTIMA.

Postrema regula est, Actum qui sequitur voluntatis interiore consensum, seu qui imperatur à voluntate, eadem habere peccati rationem cum ipso consensu: ita ut differat quidem ab hoc, in genere naturæ: non tamen in genere moris. Hæc habetur ex D. Thom. 2. 2. q. 20. art. 3. Et patet: quia non habet aliam liberi rationem, ex qua moraliter iudicetur vituperio vel pœnâ dignus, quam illam consensum, cuius impulsu exercetur. Neque enim quod fit naturæ impetu citra omnem voluntatis consensum, iudicatur moraliter laude vel vituperio, præmio vel supplicio dignum. Vnde peti potest causa eius quod admonet Nauar. in Enchir. prælud. 7. num. 23. in confessione satis esse exprimere peccatum externum; quia nimis eundem est malitiæ cum interno: nec potest sine eo esse: ideoque ipso externo expresso, internum sufficienter indicatur esse intelligitur. Non verò contra: quia dari potest interior consensum, qui non exercitur in actum externum: adeo ut actus exterior non censeatur sufficienter expressus, solo interiori expresso.

Atque ex dictis tandem intelligere licet, quod consensus in vnum idemque obiectum mortaliter illicitum varij sint gradus, secundum quos crescente diuinæ legis contemptu, crescat peccati malitia. Primus est, semipleni consensus: qui peccatum est tantummodo veniale. Secundus pleni interpretatiui, qui est peccatum mortale. Tertius pleni expressi, sed absque proposito perpetrandi actum eum illicitum, cui consentitur. Quartus pleni & expressi cum eodem proposito. Quintus eiusdem, cum perpetrato operis: in quibus ratio peccati mortalis ita crescit, ut consensus in hoc quinto gradu sit peccatum grauius, quam in quarto, & in hoc, quam in tertio & demum in hoc quam in secundo: sicut etiam grauius peccatum est coniunctum cum continuatione & frequentatione actus illiciti, quam fit in quinto gradu: & grauius omnium sit, coniunctum cum pleno contemptu & impunitate: iuxta illud Proverbio. 18. Impius cum in profundum venerit peccatorum, contemnit. In quod miseræ barathrum, quod tam multos hodie ruisse videamus, causâ merito censeari potest, quod plerique in iudicio de rebus agendis, rationes temporales & humanas, æternis ac diuinis anteponant. Euanescentes enim in cogitationibus suis, nec probantes Deum habere in notitia, id est, Deum nolentes agnoscere, tradidit illos Deus in reprobum sensum ut faciant quæ non conueniunt, repleti omni iniquitate, &c. ad Rom. 1.

CAPVT VI.

De ratione iudicandi de peccatis ex parte dominij voluntatis in ceteras facultates hominis.

SVMMARIVM.

- 55 Facultates in homine subiecte voluntatis dominio.
 56 De ratione, qua in agendo subijciunt intellectus voluntati. Et de ratione qua voluntas censetur sibi in agendo subiecta.
 57 De ratione qua ceteræ facultates eidem subijciuntur.
 58 Qui actus fortiori possunt rationem consensus imperati in iudicio de peccatis.
 59 Violentia duplex: quedam conditionalis, quedam absoluta.
 60 Absoluta non potest inferri voluntati quoad actus suos internos; potest autem quo ad externos.
 61 Ea excusat à peccato & à pœna peccato debita.
 62 Ad eam requiritur resistentia, sum ex parte voluntatis, sum ex parte facultatum exteriorum.
 63 De ea non est iudicandum ex inclinatione appetitus naturalis, aut sensitiui.

De hoc dominio ad iudicandum de peccatis duo cognoscenda sunt. Alterum quænam in homine facultates sint subiecte voluntatis dominio, per quas tanquam dominus per subditos, exerceat eos actus liberos, qui imperati & consensus communiter appellantur. Alterum est violentia quæ eidem dominio aduersatur. Quod attinet ad prius: eius-

modi facultates in homine sunt, tum cognititiuæ, nempe intellectus & sensus: tum ex quæ cognitionem in executione sui muneris sequuntur: ut voluntas & appetitus sentiens ac facultas exteriorum membrorum corporis Inferiores autem facultates, ut vegetatiuæ & ceteræ quæ in suo munere non sequuntur cognitionem, tali dominio non subijciuntur: licet applicatio rerum ex quibus sequi possunt, vel impendri (ut sumptio cibi vel potus ad nutritionem necessaria) in voluntatis arbitrio sita sit.

Ac de intellectu obseruandum est: in actu ipsius considerari posse: tum existentiam, quæ consistit in exercitio: tum essentiam quæ consistit in apprehensione veritatis vel falsitatis: & in iudicio, hoc est, in assensu vel dissensu. Atque quoad exercitium sui actus, intellectum voluntati subijci, experientia docet: (siquidem intelligimus, vel ab intelligendo abstinemus, quando volumus) etiam si habeat suos quosdam motus primò primos & naturales, anteaerentes liberum voluntatis consensum: & motio phantasiæ interdum fit adeo vehemens, ut intellectum ipsum secum rapiat, impediaturque ne voluntas possit pro arbitrio illum mouere.

Quoad apprehensionem autem veritatis vel falsitatis non subijci intellectum voluntati, experientia quoque docet. Nec enim quoties volumus, veritatem aut falsitatem apprehendimus. Et ratio est, quia talis apprehensio pendet ex naturali vel supernaturali lumine, quod non habetur pro voluntatis arbitrio.

Quoad assensum verò & dissensum: in propositionibus quidem nobis euidenter notis; nec intellectum voluntatis arbitrio subijci, ex eo patet, quod non sit in nostra potestate dissentire principiis vel conclusionibus euidenter veris, vel assentiri euidenter falsis: cum ratio assentiendi, sit veritas, & dissentendi falsitas. In propositionibus autem quæ nec veritatem nec falsitatem habent euidentem: seu de qua intellectus non conuincitur ratione efficaci; intellectum ipsum subijci voluntatis arbitrio, patet ex Catholicis assentientibus articulis fidei, & hæreticis dissentientibus ab iisdem. Attamen quia ratio assentiendi, est veritas; & dissentendi, falsitas, ut voluntas moueat intellectum ad assensum vnius partis potius quam alterius contrariæ, necessaria sunt quædam motiua seu rationes probabiles, aliquatenus ostendentes veritatem illius, vel falsitatem.

De voluntate aduertendum est, eam hoc nomine censeari sibi ipsi subijci, & actus imperatos elicere; quod possit per vnum interiore consensum, applicare se ipsam ad aliam elicendum: ut per eum qui est charitatis actus, ad eum elicendum qui est actus misericordiæ: Verum tamen id non nisi improprie dicitur: ut nec proprie talis actus ipsius, ponitur in numero ab ipsa imperatorum; sed potius in numero elicitorum.

De ceteris facultatibus obseruandum est: cum sint organice; ex parte quidem sua, voluntatis dominio subijci prout experientia docet. Experimur enim quod voluntas possit applicare imaginationem ad apprehendendam rem tristem, & consequenter excitare in appetitu sentiente tristitiam & dolorem: facultatesque exteriorum membrorum mouere ad executionem piorum operum, per quæ æterni supplicij euadantur pœnæ peccatis debita. Ex parte tamen certæ qualitatis & dispositionis Organorum, quorum sunt facultates, non semper subijci dominio voluntatis, patet quoque experientia; Nam experimur aliquando ob aliquam corporis dispositionem, in appetitu sentitiuo exoriri tam vehementem passionem, ut voluntas, etsi possit non consentire, vix tamen possit eam cohibere, vel omnino non possit: sed quod odi malum hoc facio. Similiter experimur aliquando imaginationem, nobis inuitis res quasdam illicitas repræsentare, & cogitationes excitare quas repellere vix possumus. Vbi tamen cauenda est negligentia; quia licet primo aditu difficile & interdum impossibile sit voluntati, tales muscas conscientia insectiuias abigere: eas tamen tandem subigere Deo iuuante, & domina euadere potest. Ac demum facultates exteriorum membrorum possunt aliqua horum infirmitate impediri, ne ad nutum, & interdum nullatenus voluntati obediant.

Discrimen autem illud ex Aristot. 1. Polit. cap. 3. quod voluntas hominis, talibus facultatibus dominetur principatu heri-

li, id est, sicut dominus servus, qui nullam resistendi potestatem habent. Appetitui verò sentienti, principatu civili: sicut princeps civibus, qui potestatem aliquam habent repugnandi: pertinet ad easdem facultates secundum se sumptas: quare non sunt ex se sufficientes ad exeundum in actum, sed perinde ac instrumenta artium requirunt alterius impulsus: qui interdum quidem est ab appetitu sentiente, sed ratione dirigente imprimatur à voluntate, quando actus in quem exeunt, est de numero actuum humanorum. Appetitus verò sentientius ex se sufficiens est ad deducendum seipsum in actum, absque impulsu voluntatis: qua de causa potest sua passione eidem aduersari, iuxta illud Apostoli ad Gal. 5. Caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem: hæc enim sibi inuicem aduersantur: vt non quæcumque vultis, faciatis.]

58. Cæterum ita eò pertinent, vt intelligamus actus imperatos, in quibus ratio peccati iudicanda est ex regula vltima in præced. capite proposita; posse esse, tum mentis cognitiones, ac phantasmæ imaginationes: tum passiones appetitus sentientis; tum demum functiones linguæ, manuum, ac reliquorum membrorum exteriorum, quæ voluntatis arbitrio regi possunt.

Pars altera capitis, De vi opposita voluntatis dominio.

59. **Q**uod attinet ad violentiam: ea duplex est ex D. Thoma in 4. dist. 29. q. 1. art. 1. & colligitur ex ca. Sacris Deis quæ vi in seve causa sunt vt ibidem Panormit. n. 1. obseruat vna conditionalis: qualis est cum quis ad aliquid agendum, quod alioqui ex infra inclinatione non egisset, metu vel blanditiis inducitur (quæ prius inductio aut persuasio quam violentia dicenda est) inique consideratio ad sequentia capita pertinet: altera absoluta: qualis est quæ ab externo principio inferitur, passio non conferente vim, id est, persona patiente, quantum potest resistente, per internam inclinationem ad oppositum.

60. Ea autem ex D. Thoma 1. 2. quæst. 6. art. 2. non potest quidem inferri voluntati quoad internam consensum, actumve ipsius elicitorum: potest tamen quoad exteriorem, seu quoad actum ipsius imperatum. Cuius rei ratio est, quod voluntati conueniat, vt secundum naturalem inclinationem se indifferenter habeat: tum ad contrarias actiones elicendas, vnde dicitur libera libertate contrarietatis: tum ad eadem elicendas vel cohibendas, vnde dicitur libera libertate contradictionis. Quo fit vt siue sit elicenda volitio, siue elicenda contraria nolitio: siue ab hac vel illa abstinendum, nihil accidat contra voluntatis inclinationem propriam: adeo vt neque in elicendo, neque in non elicendo patiatur violentiam. Atque licet Deus possit voluntati nostræ afferre necessitatem volendi aliquid, vel nolendi illud, vel cohibendi se ab eo volendo aut ab eo nolendo: iuxta illud Proverb. 21. Sicut diuisiones aquarum, ita cor regis in manu Domini quocumque voluerit inclinabit illud] non ideo tamen censendus est cogere, eum talis siue volitio, siue nolitio, siue huius aut illius cohibitio, non aduersetur voluntatis inclinationi, sed secundum eam sit.

Facultates autem subiectæ imperio voluntatis, per quas ipsa exercet consensum exteriorem, actumve imperatum, non ita pendent ab ea in operando: quin ipsa repugnante possint ad operationem ab externo agente potentiore interdum applicari: vt accidit cum aliquis potentior viribus, aperit alterius oculos vt videat nolens videre: vel certe possint impediri ne à voluntate ipsa applicentur ad operandum: vt cum quis claudit alterius oculos, ne videat volens videre: quorum illud est positivè & hoc negatiuè voluntati quoad actum suum imperatum inferre absolutam violentiam.

61. Quæ quidem, sicut ignorantia inuincibilis, omnino excusat à peccato, & facit ne actio vel omisso illicita, quæ per eam committitur, habeat rationem aliquam peccati. Sic enim in Conc. Ancyrano (quod refertur distinct. 50. cap. Presbyteros) definitum est thuris oblationem factam Idolo, ab eo cuius manus ad id addacta est, ipso quantum potuit interius & exterius resistente, non fuisse peccatum. Et 32. quæst. 5. per totam, multis sanctorum Patrum autoritatibus propositis, confirmatur nihil peccare illam, cuius omnino renitentis virginitas violatur. Ratio autem est, in qua iidem Patres fundantur, quod talis violentia tollat internam voluntatis consen-

sus liberum, qui ad rationem peccati omnino requiritur iuxta primam regulam in præced. c. traditam. Vt autem à peccato, sic & à pœna peccati excusari habetur ex c. Sacris, De iis quæ vi, &c. Ratioque est, quia effectus non ponitur, non posita causa.

Ne verò in iudicando de peccatis ex hac doctrina errare contingat, conuenit duo obseruare. Prius est: id violentiæ genus necessarium esse duplicem resistantiam: vnam ex parte voluntatis, hoc est, vt ipsa nolit violentiam inferri: si enim velit, aut neque velit, vt neque nolit sed neutro modo se habeat, non dicitur, violentia inferri. Alterum ex parte facultatis exteriorum membrorum: nempe vt is qui patitur, quantum potest externi agentis contra se conatur impediat: per fugam, aut clamores aut alios externos actus ad resistendum accommodatos. Vnde si Caluianus ad suam concionem traheret Catholicum; siue volentem, siue nec volentem, nec nolentem, sed tantum permittentem in se fieri alterius voluntatem: siue nolentem quidem, compellentem tamen non resistantem exteri quantum potest, is non censeretur violentiam pati, & sic de similibus.

Posterius est: cum de ratione violentiæ sit, vt is cui inferitur resistat per internam inclinationem ad oppositum: de violentia homini ad actum aliquem illata, non esse iudicandum ex inclinatione seu appetitu ipsius naturali, aut sentituum: in quibus cum beatis communice: sed ex sola voluntate, quæ est inclinatio hominis propria: hoc est, actum hominis non esse censendum violentum ex eo, quo sit contra appetitum ipsius naturalem: vt ascensus, est contra ipsius pondus: aut contra appetitum sentientem, vt est perperio verberum, sed ex eo solum, quod sit contra voluntatem. Vnde cum homini pœna aliqua infligitur, siue à se, siue ab alio contra appetitum naturalem aut sentituum, si voluntas illam acceperit, non dicitur violenta, sed voluntaria. Sic enim Christi & Martyrum passiones fuerunt voluntariæ, sic etiam opera pœnitentiæ pœnalis, vt ieiunia, verbera, & similia quæ sibi ipsi homo infligit, sunt voluntaria, quamuis illa excipiat contra inclinationem appetitus sentientis: quia suscipit ex inclinatione voluntatis.

C A P V T VII.

De generali ratione iudicandi de peccatis ex parte appetitus concupiscentiæ.

S V M M A R I V M.

64. Amor sui initium est peccati.
65. Triplex affectus illicitus ex eo proueniens.
66. Momen se mutuo voluntas, & appetitus sentiens; sed differenter.
67. Concupiscentia appetitus sentientis nonnunquam in actu voluntatis auget liberum, nonnunquam minuit, & nonnunquam omnino tollit.
68. Nonnunquam pariter auget peccatum, nonnunquam minuit, nonnunquam etiam omnino tollit.

64. **P**rimum peccati initium in homine esse sensualitatem, seu vt D. Thom. habet 1. 2. quæst. 77. art. 4. amorem sui: D. August. satis significauit cum amorem sui vsque ad contemptum Dei ædificare ciuitatem Babylonicam dixit in cap. vlt. libr. 14. de ciuitate Dei: congruenter ei, quod Dominus monstrans viam quæ ducit ad celestem Hierusalem (in quam ex cap. 21. Apoc. nihil peccati fordibus inquinatum intratum est) primo omnium loco præscribit ei, qui illam tenere velit, vt seipsum abneget Matth. 16. & Luc. 9. quod est se amore sui exuere. Immo id Scripturæ aperte declarat, cum dicitur in Epistola ad Rom. cap. 6. Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, vt obediat concupiscentiæ eius.] Et ca. 7. Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati.] Et Iacobi 1. c. Vnusquisque renatur à concupiscentia sua abstractus & illecebus: deinde concupiscentia cum conepit patit peccatum.] Accedit ratio: quia talis amor est quædam infirmitas animæ, proueniens à peccato originali; per quam velut in curua propender ad bona temporalia, hoc est, ex D. Thom. in seq. art. 5. ad voluntates, quæ corporalis diuitias, quæ fortunæ: & ad honores, qui animi bona temporalia dicuntur: cum præcepta Dei

(quo-